

IKONOGRAFICKÉ PŘEDPISY A ZÁPOVĚDI CÍRKEVNÍ.

Na základě dekretů tridentských, konstitucí papežských
a nových rozhodnutí římských kongregací

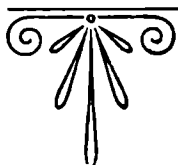
NAPSAL

Th. Dr. **GABRIEL PECHÁČEK,**

c. k. univ. professor, t. č. děkan fakulty theologické.

»Imprimatur«. AEp. Ordin. Prag. die 10. Juni 1904. N. E. 7888.

Cena 50 h.

V PRAZE.

TISKEM KNÍŽ.-ARCIB. KNIHTISKÁRNY. — NÁKLADEM VLASTNÍM.
1904.

IKONOGRAFICKÉ PŘEDPISY A ZÁPOVĚDI CÍRKEVNÍ.

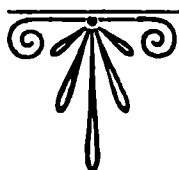
Na základě dekretů tridentských, konstitucí papežských
a nových rozhodnutí římských kongregací

NAPSAL

Th. Dr. **GABRIEL PECHÁČEK,**

c. k. univ. professor, t. č. děkan fakulty theologické.

»Imprimatur«. AEp. Ordin. Prag. die 10. Juni 1904. N. E. 7888.

V PRAZE.

TISKEM KNÍŽ.-ARCIB. KNIHTISKÁRNÝ. — NÁKLADEM VLASTNÍM.
1904.

(OTISK Z „ČASOPISU KATOL. DUCHOVENSTVA,“ seš. 1—4. r. 1904)

Svým milým
pánům posluchačům

věnuje

Spisovatel.

Evangelíci, jichž modlitebny jsou pustý a prázdny, vytýkají nám katolíkům **odláštví**, protože chrámy naše ozdobeny jsou svatými obrazy. My katoličtí křesťané obrazům se *neklaníme*, jako činili pohané, kteří obrazy za bohy měli, také jich — odpovídají-li předpisům církevním — *nezavrhujeme*, jako stoupenci Kalvína a Zwingliho, nýbrž *uctivost jim prokazujeme*, podobně asi jako zdárný syn v uctivosti má obraz drahého otce a matky, jako ctíme a si vážíme obrazu přítele milného. *Professio fidei Tridentinae a Pio IV. praescripta* dí: Firmissime assero, imagines Christi ac Deiparae semper Virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas et retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam.«

Proč svaté obrazy ve chrámech i v domácnosti chovati a ctíti máme, určitě a jasně vyložila církev sv. *na sněmu Tridentuském v sez. 25.* slovy: »Imagines Christi, deiparae Virginis et aliorum Sanctorum in templis praesertim habendas et retinendas, eisque debitum honorem et venerationem impertiendam, non quod credatur inesse aliqua in iis divinitas vel virtus, propter quam sint colendae, vel quod ab eis sit aliquid petendum, vel quod fiducia in imaginibus sit figenda, veluti olim fiebat a gentibus, quae in idolis spem suam collocabant: ¹⁾ sed *quoniam honos qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quae illae repraesentant*, ita ut per imagines, quas osculamur, et coram quibus caput aperimus et procumbimus, Christum adoremus, et Sanctos, quorum illae similitudinem gerunt, veneremur. Id quod conciliorum

¹⁾ Psal. 123, 8—134, 18.

praesertim vero secundae Nicenae²⁾ synodi decretis contra imaginum oppugnatores est sancitum.«

Zásady církve katolické v příčině svatých obrazů jsou obsahem svým dvojího druhu: ikonografické a liturgické. *Ikonografické* předpisy církevní jednájí o žádoucích a potřebných vlastnostech, *liturgické* pak o veřejném ctění sv. obrazů.

V následujícím chceme z bohaté látky stručně vybrati přehlednou soustavu *četných předpisů a záповědí ikonografických se stanoviska pastorálního*, přejíce si snažně, abychom nějakým pokynem posloužiti mohli zvláště duchovním správcům při volbě a objednávání nových obrazů i soch kostelních. Zároveň tím poslouženo bude i *účelu apologetickému*, neboť z ikonografického zákonodárství církevního jasně seznati lze, s jakou obezřelostí a svědomitou pečlivostí církev se snaží, aby zamezeno a odstraněno bylo všecko světácké, nepočetné, neslušné, pohoršlivé a jakkoliv jinak účelům bohoslužebným nevyhovující. Z přirozeného práva a povinnosti své bdí církev svatá nejenom nad spisy, nýbrž i nad obrazy; majíť i obrazy svou mocnou výmluvnost,³⁾ srozumitelnou i člověku, jenž v knihách čísti neumí a mohou i bludy hrubé hlásati, nebo aspoň pravý smysl učení církevního zakalovati a másti, nebo konečně i k posměchu, zlehčování náboženství a různým škodlivým předsudkům podnět dávati. Podáme níže dokladů s dostatek, z nichž zjevno jest, že církev netrpí a rozhodně zakazuje, aby kdokoliv pod jakoukoliv záminkou, byť to bylo i z pobožnosti, osoboval si právo zaváděti novoty nikdy nebývalé v obrazech, modlitbách a jiných svatých věcech, zvláště když tu a tam odvozovány bývají z vidění a zjevení, jež církvi ani řádně zkoušena ani approbací pověřena nebyla.

Přehled :

I. Obecné předpisy a záповědi ikonografické :

1. Ikonograf. dekreta Tridentské. 2. Účel sv. obrazů. 3. Vlastnosti a způsob provedení. 4. Nevhodné obrazy a sochy. 5. Závoje, šaty a pláštíky na obrazech a sochách. 6. Nové obrazy a sochy.

²⁾ Srov. Decreta Syn. VII. oecum., Nicaenae II., a 787: Definitio de S. imaginibus.

³⁾ Kanon. 3. Synody VIII. oekumen: »Quae enim in syllabis sermo, haec et scriptura, quae in coloribus est, praedicat et commendat.«

7. Obrazy a sochy sešlé. 8. Záchrana církevních památek ceny historicko-umělecké.

II. Zvláštní předpisy a zápovědi ikonografické:

1. Konstituce »Sacrosancta« pap. Urbana VIII. 2. Ikonograf. předpisy o obrazech Boha a Nejsvět. Trojice. 3. Obrazy Krista Pána. 4. Obrazy P. Marie. 5. Obrazy sv. Josefa. 6. Obrazy sv. andělů, apoštolů, evangelistů a jiných Svatých. 7. Vyobrazování blahoslavených. 8. Obrazy osob, jež ani za svaté, ani za blahoslavené prohlášeny nebyly.

III. Nové předpisy a zápovědi v příčině tisku svatých obrazů:

Konstituce »Officiorum ac munerum« pap. Lva XIII.

I. Obecné předpisy a zápovědi ikonografické.

1. *Dekrety sněmu Tridentského* (sess. XXV. de s. imaginibus) mají základní význam pro celé církevní zákonodárství ikonografické; téměř všechny předpisy pozdější jsou jen bližším vysvětlováním, doplňováním a aplikací tridentských stanov. Proto klademe dekrety tridentské, které nám v hlavních rysech označují, jaké mají a jaké nemají býti obrazy, na první místo; dosud posv. Sbor obřadů v rozhodnutích svých, jak se na mnohých místech přesvědčíme, dekretů těch se dovolává a k nim důsledně odkazuje.

Předem můžeme stanoviti všeobecnou zásadu: že svaté obrazy mají býti takové, aby vskutku mohlo dosaženo býti účelu, kterého chce jimi docíliti církev svatá. Jest nám tudíž nejprve vyložiti účel sv. obrazů, než přejdeme k účelným vlastnostem.

2. Účel sv. obrazů.

Po úmyslu církve svaté nejsou obrazy snad jen pro ozdobu chrámu, nýbrž má jimi především docíleno býti duchovního užitku pro věřící, kterýž záleží v těchto věcech: názorné představování a ustavičné připomínání tajuplných dějin našeho vykoupení; z toho plynoucí poučování a utvrzování křesťanského lidu u víře; nabádání k díkům za nebeské statky, jichž se nám dostalo smrtí Kristovou a přímlovou svatých jeho přátel; popud mocný k následování vítězných reků božích v trpělivosti, sebezáporu, milování Boha a celém bohumilém životě.

Toť na výsost velebný cíl, k němuž nás povznéstí chce církev tklivou a ušlechťující mluvou svých svatých obrazů! Tak

učí sněm Trident. (l. c.) slovy: »Diligenter doceant episcopi, per historias mysteriorum nostrae redemptionis, picturis vel aliis similitudinibus expressas, *erudiri ac confirmari populum in articulis fidei* commemorandis et assidue recolendis: tum vero ex omnibus sacris imaginibus *magnum fructum percipi*, non solum quia admonetur populus beneficiorum et munerum, quae a Christo sibi collata sunt, sed etiam quia Dei per sanctos miracula et salutaria exempla oculis fidelium subjiciuntur, ut pro iis Deo gratias agant, ad sanctorumque imitationem vitam moresque suos componant, excitenturque ad adorandum ac diligendum Deum, et ad pietatem colendam. Si quis autem his decretis contraria docuerit aut senserit: anathema sit.«

Již z uvedeného výroku Tridentského vidno, jak svaté obrazy liší se od obyčejných světských. Ačkoliv různé nedostatky technického provedení i při svatých obrazech za vadu považujeme, přece nesmíme zapomenouti, že podstata jejich a nejvyšší cíl nezáleží v umělecky provedené formě; tato má býti jenom prostředkem ku představování, buzení a podporování myšlenek, tužeb a úmyslů posvátných, jak dosvědčuje arcidiec. synoda pražská z r. 1605 slovy: *Sanctorum imagines mirum in modum animos fidelium ad christianam pietatem excitare et inflammare solent, si rite, pieque pictae ac sculptae sint.*

3. *Vlastnosti a způsob provedení.*

Obrazy nemají obsahovati ničeho, co by odporovalo písmu sv., tradici, historické pravdivosti, sv. víře, cudnosti a dobrým mravům, posvátnosti bohoslužebného místa. Trident. (l. c.): *Si qui abusus irrepserint, eos prorsus aboleri sancta synodus vehementer cupit, ita ut nullae falsi dogmatis imagines et rudibus periculosi erroris occasioem praebeantes statuuntur . . . Omnis lascivia vitetur, ita ut procaci venustate imagines non pingantur nec ornentur . . . Postremo tanta circa haec diligentia et cura ab episcopis adhibeatur, ut nihil inordinatum aut praepostere et tumultuarie accommodatum, nihil profanum nihilque inhonestum appareat, quum domum Dei deceat sanctitudo.*⁴⁾

Naše pražská synoda arcid. z r. 1605 sestavila pravidla o vlastnostech a provedení sv. obrazů takto: *a) Studendum est,*

⁴⁾ Psal. 92, 5.

ut in s. imaginibus effingendis omnis lascivia et procax venustas vitetur. *b)* Nullae sacrae pingantur imagines, quae vel falsum aliquod dogma continere, vel periculosi erroris occasionem praebere posse rudibus videantur. *c)* Neve quae s. scripturae, vel Ecclesiae ritui, seu traditionibus non convenient. *d)* Ne item, quae apocryphas historias referant, aut aliquid falsi aut superstitiosi contineant, vel piorum oculis aliquam afferre possint offensionem. *e)* Neve humi, sordidoque aut uliginoso loco, neque sub fenestris, unde pluvia stillare possit, effingantur, neve eo loco, ubi clavi finguntur, ne indecenter transfigantur. *f)* Neque cum imaginibus Sanctorum jumenta, canes, aliave bruta animalia in sacro loco appingantur, nisi quae vel historiae veritas vel Ecclesiae consuetudo approbaverit. *g)* Corona, quae Sanctorum capiti, ex antiquo Ecclesiae ritu, imponi solet, ne iis, qui ab Ecclesia catholica in Sanctorum numerum relati non sunt, imponatur. *h)* Id autem praecipue caveatur, ne dum sacra imago beatissimae Virginis, aliorumve Sanctorum exprimitur, alterius hominis viventis effigiem ex industria repraesentare artifex studeat, neve quivis alius id fieri curet. *i)* Ne in s. imagine quidquam, quod turpe quod prophanum vel inhonestum sit, appareat.

Uvedené dekrety sněmu Tridentského a pražské synody arcidiec. přísně obnoveny na provinciálním sněmu pražském z r. 1860 v tit. 3. kap. 6.; mají tudíž dosud zákonnou platnost závaznou.

Vzhledem k tomu přirozeně naskýtá se otázka: co se má státi s obrazy, jež svým provedením přičí se podstatným zásadám církevním.

4. *Obrazy a sochy předpisům nevyhovující.*

K otázce, co by se s nimi státi mělo, odpovídá určitě synoda arcidiec. (1605) takto: Si quae imagines jam pictae, sculptaeve ęta sint, ut sacris literis, vel Ecclesiae ritui, aut pietati christianae, honestative aliquo modo repugnent, *eas statim aboleri omnino volumus ac jubemus.*

Tak přikazuje i sněm provinc. z r. 1860. l. c.: »Imagines pictae vel sculptae his regulis repugnantēs, statim omnino aboleantur«.

Připomínáme tu však zároveň příslušnou výstrahu téhož sněmu (lit. 5. kap. 2.): »*Ne sinistro arbitrio, deficiente siquidem scientia et dexteritate, conservanda tollantur et abolenda retineantur!*«

V příčině oprav obrazů sešlých a záchrany památek ceny historicko-umělecké viz níže sub num. 7. 8.

5. Závoje, šaty a pláštíky na obrazech a sochách.

Co souditi o zahalování obrazů a sošek závoji a ověšování různými šaty a pláštíky?

Vzhledem k starobylým a hojně rozšířeným obyčejům, jest otázka tato rázu dosti choulostivého, tak že není radno, ani všeobecně přisvědčiti, ani bez rozdílu zavrhovati.

Rozeznávejme tudíž následovně:

a) Proti obyčeji chovati určité obrazy neb sochy pod závojem, církev ničeho nenamítá.

Vždyť papež Pius VI. v konstituci »*Auctorem fidei*« ze dne 28 srpna 1794 proti synodě Pistojské prohlásil: *Praescriptio, quae velut abusum extirpari vult morem, quo velatae asservantur certae imagines, temeraria, frequentato in Ecclesia et ad fidelium pietatem fovendam inducto mori contraria est.*«

b) Jisto jest, že církev neschvaluje, co by neslušného, titěrného nebo světáckého bylo, odkazujíc v jednotlivých případech k moudrému úsudku biskupovu.

Imagines Deiparae fidelium venerationi expositas vestiendi indumentis diversi coloris pro diversitate festorum et temporum . . . nec non eas, vestibus nigri coloris indutas deferendi in processionibus feria V. et VI. hebdom. majoris usus prudenti arbitrio Episcopi remittitur; dummodo tamen vestes in casu nihil indecens praesferant aut profanum. S. R. C. N. 3690.

c) Tu a tam vloudil se však i mnohý zvyk, jemuž by v zájmu věci mělo zabraňováno býti, jako když na př. lehčí šatečky některé sošky s teplejšími se zaměňují, dle toho je-li teplé nebo zimavé počasí, nebo když na obrazy i oltářní zavěšují se vrkoče vlasů, rozličné údy lidského těla z vosku nápodobené atd.

Statuae Sanctorum, palliis pro hyemis vel aestatis varietate mutatis, non exhibeantur.

6. *Nové obrazy a sochy.*

Jest zajisté vroucím a často připomínaným přáním církve, aby malby, jakož i opravy kostelních a zvláště oltářních obrazů jenom umělcům osvědčeným svěřovány byly.

Sněm z r. 1860 l. c. dří: *Ardenter optamus, ut ecclesiarum rectores novas, quae ad ecclesiarum ornatum et in aedificationem populi comparandae sunt, sacras imagines nonnisi a piis ac peritis artificibus confici curent.* Viz v té příčině Ordin. l. praž. z r. 1874, str. 15.

Obrazů bezcenných, i kdyby zdarma obětovány byly, nemají správcové chrámů přijímati.

Imagines, artis et pietatis pretio prorsus destitutas, etiam si gratis seu ex voto offerantur, ecclesiarum rectores non recipiant. (Conc. prov. Prag. 1860 l. c.).

Bez vědomí a proti vůli příslušného duchovního správce nemají vůbec žádné obrazy v kostelích býti malovány nebo zavěšovány.

Videant ecclesiarum rectores, ne ipsis insciis et invitis imagines in templis pingantur, collocentur vel appendantur. (Raym. Antonii Episc. instr. pastor. tit. VII. § 2. n. 139.).

Předchozí approbace biskupské třeba jest, kdykoliv se jedná o postavení nového neobyčejného obrazu neb sochy na jakémkoliv místě veřejném.

Nemini liceat ullo in loco publico vel ecclesia, etiam quomodolibet exempta, ullam insolitam ponere vel ponendam curare imaginem, nisi ab Episcopo approbata fuerit. (Conc. 1860 l. c.)

7. *Obrazy a sochy sešlé.*

Kříže, sochy a obrazy porouchané a během času sešlé vyžadují především opravy, ale ovšem takové, »ne sumptuose in stauranda potius deformata, quam reformata merito vituperentur.«

Sněm praž. z r. 1860: *Imagines vere piae, si fractae aut vetustate corrosae seu sordibus obductae sint: aptissimo modo restaurantur, vel si restaurari nequeant, auferantur convenienti loco reponenda.*

S. R. C. N. 1657: *Cruces ac Sanctorum imagines notabiliter laceratae . . . quae in locis publicis ad religionis contemptum vergant, non tolerantur.*

Obnovení missionářského kříže: Byl-li s povolením biskupským starý, porouchaný kříž missijní novým nahrazen, nejsou odpustky dříve povolené ztraceny, nýbrž trvají dále. Tak rozhodla S. C. Indulg. dne 22. února 1888, a opětně dne 10. července 1901.

»*Seznam obrazů a soch*« s příslušným soupisem důležitých údajů o původu a založení, o převzatých povinnostech a závazcích rodin a obcí, chován budiž v archivu farním. Duchovní správce přihlíží, jsou-li obrazy, sochy a kříže na veřejných místech v dobrém stavu udržovány, nabádá k tomu povinné, po případě sbírkou o vhodné opravu se stará. Není-li oprava možná, lépe jest sešlé sochy a kříže odstraniti, aby nebyly k pohoršení.

8. *Záchrana církevních památek ceny historicko-umělecké.*

Ne bez příčiny byly již častěji z různých stran projeveny stesky, že tak mnohá památka ceny historické a umělecké buď z neznalosti při opravách byla poškozena, nebo z nevšímavosti zkáze vydána, nebo konečně bez předchozího příslušného dovolení zcizena.

Stalo se — a bychom o jiném pomlčeli — že freskové a sgraffittové malby nástěnné byly zabitány, nebo docela seškra-bány, hřeby do nich zatloukány, práce řezbářské a sochy opravami nepřiměřenými zkaženy, památné kameny a desky náhrobní, nápisy opatřené, pro dějiny a rodopis důležité, odlučeny a rozbity nebo jich za dlažbu a stavivo užito, oltáře křídelní, staré obrazy a kresby, knihy (breviáře, kancionály, antifonáře . . .) s rytinami a miniaturami toulavým agentům prodány, do ciziny zavlčeny a tam jimi musea vyzdobena.

Myslíme, že jsou to případy ojedinělé. Církví na vrub jistě podobného vandalismu právem přičítati nelze! Vizmež na př., jak se o obrazy a sochy stará naše arcidiec. synoda pražská z r. 1605: »Id autem in primis per eos, quorum interest, curetur, ut jllae (sc. imagines, statuae) a situ, squalore, sordibus, carie, ceterisque id generis *integrae conserventur*. Si quae vero fractae, aut diminutae, vel vetustate corrosae, seu situ, sordibusve obductae sint, eae vel restaurentur, vel si fieri id minus potest, *convenienti loco custodiantur*«.

Sněm provinc. z r. 1860 (tit. 5. kap. 11.) se usnesl, aby v každém vikariátu ustanoven byl *kon servator* církevního umění. V instrukci pro církevní konservátory na synodě pražské z r. 1863 vydané, úkol jejich vzhledem k památkám ceny historicko-umělecké blíže se určuje takto: »Si quae in ecclesiis per districtum ornatus ecclesiastici et artis objecta, antiquitate et egregio confectionis more conspicua, instauratione indiguerint, Conservatores rectori ecclesiae auxilio sint, ut hujusmodi opera in suo quodque genere procuratis peritis opificibus restaurentur«. (Instructio de munere archiep. fabricae eccl. Conservatorum, sub n. 3.).

Na téže synodě (1863) prohlášena také »Statuta *Societatis archidioecesanae ad ecclesiarum decorem, artis christianaе subsidio promovendum*« kdež v § 2. čteme: Societati in animo est:

a) condere *Musaeum dioecesanum*, in quo non modo antiquae artis ecclesiasticae opera, uti tabulae pictae et sculptae, vasa et vestimenta sacra asserventur, sed etiam id genus opera a recentioribus artificibus affabre et sincero Ecclesiae more confecta, sive egregie adumbrata publice subinde spectanda proponantur ;

b) desiderata praestare informationis, consilii et procuratoris obsequia, ut aedificia ecclesiarum, simulacra et statuae, vestimenta et vasa sacra praeceptis ecclesiasticis congruenter et artificiose parentur, utque artis antiquae monumenta in suo quodque genere et prout res sacra postulat, in pristinum statum restituantur«.

Tímto duchem veden schválil v Pánu zesnulý arcipastýř náš František de Paula kardinál ze Schönbornů zřízení *zvláštního oddělení církevního při zemském museu království Českého*.

Vzhledem k tomu vydala kníž. arcib. konsistoř v Praze dne 30. října 1901, č. 11.331, na záchranu církevních památek následující připomenutí:

»Nabyli jsme vědomí, že obcházejí po farách sběratelé starožitností, hledíce koupí získati staré památky umění církevního.

Po zkušenostech nabytých většina památek takto získaných prodává se do ciziny se značným ziskem a na úkor domácích našich sbírek.

Proto upozorňujeme důst. duchovenstvo na předpisy, dle

nichž prodej starožitností církevních bez předchozího dovolení našeho státi se nesmí.

Kde nalézají se podobné památky umění církevního do sbírek vhodné, budiž pamatováno především na církevní odbor při zemském museu, jenž se schválením Jeho Eminencí, zvěčnělého nejd. p. kardinála Františka de P. Schönborna, na záchranu takových předmětů a na prospěch studia našeho umění církevního byl zřízen.

Také vlády všech zemí kulturních jednak vhodnými zákony, jednak organisací museí o zachování památek historicko-uměleckých se starají. U nás v té příčině *četné dekrety dvor kanceláře* vydány, jimiž zapovídá se vývoz památných předmětů uměleckých i historických.

R. 1850 zřízena *ústřední kommisse pro výzkum a zachování památek stavitelských*, jejíž činnost rozšířena r. 1873 také na *památnosti umělecké a historické*. Dle stanov, nejvyš. rozhodnutím ze dne 19. února 1899 schválených, povolána jest kommisse k tomu, aby vhodným způsobem činila opatření k vyhledávání a zachování uměleckých a histor. památek, po případě aby o opatřeních, jež v tomto směru z kterékoliv strany mají býti učiněna, potřebné návrhy a dobrá zdání podávala. Působnost její vztahuje se mimo jiné k církevním i světským předmětům umění malířského i plastického.

Nejdůležitějšími pomocnými orgány ústřední kommisse jsou *c. k. konservátoři*, kteréž jmenuje ministerstvo věcí duchov. a vyuč. na funkční dobu 5 let, aby v okresích, jim přidělených, o zachování památek a starožitností pečovali.

Vedle toho přičiňují se i četné společnosti a jednoty, jež postupem času v království Českém povstaly, o udržení a ukládání památek do musea král. českého v Praze, nebo do museí krajinských, okresních a městských, jež zvláště v minulých letech hojně se zakládají.

Také zemský výbor král. Českého již několikráte (12. června 1868 č. 10.640, a opětně 23. prosince 1893) vyzval okresní výbory, aby o záchranu historických a uměl. památek všemožně pečovaly.

Aby pak prodej nebo jiné trvalé odstranění kostelních před-

mětů inventárních ceny umělecko-historické bylo stíženo a zvláště vývozu do cizozemsku bylo zabráněno, vyhradila si zmíněná c. k ústřední kommisce bez výjimky na příště svolení k takovému jednání, jakož i případné odhadování předmětů za účelem prodeje. To jest nyní pravidlem v příčině zcizování uměleckých památek církevních. (Viz ordin. l. praž. 1902 str. 6.).

II. Zvláštní předpisy a zápovědi ikonografické.

1. *Konstituce »Sacrosancta« pap. Urbana VIII.*

Papež Urban VIII. ve své konstituci »Sacrosancta« ze dne 15. května 1642 si stěžuje, že v příčině obrazů nebylo všude náležitě dbáno stanov tridentských, zvláště vzhledem k vyžádání approbace biskupské, když se jedná o obrazy a sochy, představující věci nové, dosud v církvi nezvyklé.

Z nedbalosti, nevědomosti nebo i z pověrčivosti a ziskuchtivosti během času mnohé novoty nepřístojné vznikaly a i do kostelů se vloudily. Proto zostřil papež Urban VIII. svou konstituci předpisy tridentské a nařídil takto:

a) Krista Pána, P. Marii, sv. anděly, apoštoly, evangelisty a jiné svaté dovoleno jest představovati jen v takové podobě a rouchu, jak to v katolické církvi ode dávna obyčejem bylo; vyobrazovati je v řádovém obleku některé řehole jest zakázáno.

b) Obrazy, jež svým provedením přiči se předpisům církevním, mají býti odstraněny nebo aspoň změněny, aby věřící jenom takové obrazy viděli, jež vskutku způsobilými jsou k buzení a podporování nábožnosti.

c) Nejenom v kostelích, nýbrž ani v průčelích a předsíních chrámových nemají trpěny býti obrazy profánní, nepočetné a nestoudné.

2. *Předpisy o obrazech Boha a Nejsv. Trojice.*

Proti různým obrazoborcům církev sv. častěji výslovně prohlásila, že dovoleno jest zobrazovati Nejsv. Trojici i jednotlivé osoby božské a obrazy takové vystavovati v chrámech.

Na doklad viz: Decreta syn. VII. oecum., Nicaenae II. a. 787.: »Definitio de s. imaginibus« a »ex anathematismis, quos syn. VH. exclamavit sessione 7.«: »Credentes in unum Deum, in Trinitate collaudatum, *honorabiles ejus imagines salutamus. Qui sic non habent, anathema sint*«.

Papežem Alexandrem VIII. *zavržena věta*: »Dei Patris sedentis simulacrum nefas est christiano in templo collocare«.

Papež Pius VI. proti synodě Pistojské prohlásil: »Praescriptio, quae generaliter et indistincte inter imagines ab Ecclesia auferendas, velut rudibus erroris occasionem praebentes, notat imagines Trinitatis incomprehensibilis: propter sui generalitatem, *temeraria, ac pio per Ecclesiam frequentato mori contraria*, quasi nullae extent imagines sanctissimae Trinitatis communiter approbatae ac tūto permittendae. (Ex Brevi »Sollicitudini nostrae« Benedicti XIV. a. 1745).

Pius VI. dovolává se praxe církevní, kteráž opírá se o písmo sv., dle něhož Bůh v podobě smyslům přístupné lidem se zjevoval. Tak na př. již prarodičům v ráji, Jakubovi na žebříku, Isaiášovi na trůně, Danielovi v podobě ctihodného kmeta; Duch Svätý se zjevil v podobě holubice a ohnivých jazyků atd.

Těchto forem smyslných, které Bůh sám volil, smí zajisté i umění lidské užítí ku znázornění neviditelné přirozenosti a jednotlivých vlastností božích.

Ovšem sluší i tu na paměti míti připomenutí sněmu tridentského (sess. XXV. l. c.): »Quod si aliquando historias et narrationes sacrae scripturae, quum id indoctae plebi expediet, exprimi et figurari contigerit, doceatur populus, non propterea divinitatem figurari, quasi corporeis oculis conspici vel coloribus aut figuris exprimi possit«.

Církev svatá však neschvaluje každého libovolného zobrazení tří božských osob.

Zmíněnou již konstitucí »Sollicitudini« pap. Benedikta XIV. ze dne 1. října 1745 dovoleny jsou obrazy Nejsv. Trojice představující Boha Otce v podobě kmeta (Dan. 7, 9.), v lůně jeho Krista Pána a uprostřed Ducha sv. v podobě holubice, -- nebo dvě osoby od sebe oddělené (kmet: Bůh Otec, druhá osoba Kristus Pán) a mezi nimi Duch sv. jako holubice.

Tři božské osoby mohou i jednotlivě zobrazovány býti ve všech oněch formách, jak se dle svědectví písma sv. lidem zjevovaly.

Duch svätý sám o sobě nemá v podobě lidské (na př. jako sličný jinoch) býti představován.

3. *Obrazy Krista Pána.*

a) V příčině obrazů i soch Krista Pána má býti hlavním pravidlem konstituce p. Urbana VIII., jak jsme sub II. 1. uvedli. *Imagines D. N. J. Ch. . . . quomodo sculpendae aut pingendae sint, declaratur constitutione Urbani VIII. S. R. C. N. 810. 879.*

b) Brzy po této konstituci vznikly zároveň s pobožností k nejsv. Srdci Páně i obrazy Srdce Ježíšova.

Vzpomeneme-li si na dekret tridentský *de s. imaginibus*, kdež k vystavování obrazů, věci dosud nezvyklé představujících, vyžaduje se approbace biskupská, po případě i papežská (*«nihil inconsulto Romano Pontifice novum aut in ecclesia hactenus inusitatum decernatur»*), vysvětlujeme si, proč neobyčejná ona zobrazení mnohým z prvu povážlivými se zdála, dokud v té věci nepromluvila církev.

Církev pak approbovala dva druhy obrazů Srdce Ježíšova: především obrazy, představující celou postavu božského Spasitele nebo jen poprsí, na němž viděli jest nejsv. srdce jeho; pak i obrazy znázorňující pouze srdce Ježíšovo, ozdobené emblémy: plamenu, kříže⁵⁾ a trnové koruny, — dle zjevení blahosl. Markety Alacoque.

Jiné ještě odznaky ku třem zmíněným připojovati není dle dekretu S. Offic. ze dne 3. června 1891 dovoleno.

c) Oba naznačené způsoby obrazů Nejsv. Srdce Ježíšova jsou sice oprávněny, nikoliv však stejnou měrou.

Při oprávnění obrazů vůbec rozeznávati jest dle rozhodnutí S. R. C. trojí stupeň:

1. Obraz může sloužiti při soukromé pobožnosti.

2. Obraz smí umístěn býti v kostele, ne sice na oltáři, kde se mše sv. slouží, ale na zdi, ve výklenku, na podstavci volně stojícím, nebo na korouhvích kostelních.

3. Obraz smí vystaven býti i na oltáři, kde se mše sv. obětuje.

První druh obrazů Srdce Ježíšova má plné oprávnění, druhý však jen obmezené.

⁵⁾ Srov. encykl. p. Lva XIII. *«Annum sacrum» de hominibus Sacratissimo Cordi Jesu devovendis: »En alterum hodie oblatum oculis auspiciatissimum divinissimumque signum: videlicet Cor Jesu sacratissimum superimposita cruce, splendidissimo candore inter flammas elucens».*

Příslušná rozhodnutí stanoví takto:

Imaginem SS. Cordis D. N. J. Ch., de qua agitur (sc. solum Cor exhibentem, absque reliquo Corpore) privata ex devotione permitti, dummodo in altaribus publicae venerationi colenda non exponatur. S. Off. 26. Aug. 1891.

Imagines SS. Cordis Jesu, ornati insignibus, quibus B. Margaritae Alacoque revelatione depingendum exhibetur, et Cordis B. M. V. rosea corona redimiti et gladio perforati, privata ex devotione permittuntur, dummodo altaribus non apponantur. S. R. C. N. 3492.

Quoad imaginum Cordis Jesu et B. M. V. expositionem in ecclesiis servanda est forma Decretorum Concilii Tridentini et Urbani VIII. S. R. C. N. 3059 ad 24.

Imago seu effigies Sacr. Cordis Jesu tabernaculi loco in medio altaris majoris collocari nequit; neque, si adest tabernaculum, in quo asservatur SS. Sacramentum, in posteriore parte ejusdem tabernaculi. S. R. C. N. 3673 ad 2.

d) Obrazy a sochy, představující Krista Pána, kterak své nejsv. Srdce ukazuje blahoslavené Marketě Alacoque, klečící u nohou jeho, k veřejnému uctívání jenom s dovolením Apoštol. Stolice v kostelích a kaplích vystaveny býti mohou.

Imagines vel statuae D. N. J. Ch., suum Cor sacratissimum monstrantis, Beatae Mariae Margaritae Alacoque, ad ejus pedes provolutae, exponi nequeunt publicae venerationi, inconsulta Sede Apostolica. S. R. C. N. 3420.

Důvod tohoto obmezení hledati dlužno ne v obrazu Spasitele, nýbrž blahoslavené Markety.

Jest totiž dekretem p. Alexandra VII. ze dne 27. září 1659 zakázáno, k veřejnému uctívání v kostelích a kaplích vystavovati obrazy blahoslavených bez dovolení Stolice Apoštolské.

e) Zákaz nové pobožnosti (i s obrazy a modlitbami) »k nejsv. duši Krista Pána« :

Opětovné pokusy o dosažení approbace Stolice Apoštolské pro pobožnost k nejsv. duši Krista Pána (s novými obrazy a modlitbami) byly až dosud vždycky odmítnuty.

Jak církev bdí, aby pod záminkou pobožnosti nevloudilo se

novotářství, toho významným dokladem jest rozhodnutí S. Off. ze dne 1. května 1901, jež tuto uvádíme:

»Delatis ad Supremam Congregationem S. Officii supplicibus literis, una cum nonnullis precandi formulis, pro adprobatione devotionis erga Ssmam Animam D. N. J. Ch., Emi DD. Cardinales Inquisitores Generales decreverunt: »*Publicentur decreta condemnatoria devotionis, de qua sermo*«.

Haec decreta sunt sequentia:

1. Cum a S. Rit. Congregatione nonnulla ad S. Officium remissa fuissent circa devotionem erga Ssmam Animam D. N. J. Ch., feria IV. die 10. Martii 1875 decretum fuit:

»*Providendum ne in publico Ecclesiae cultu, praetextu devotionis erga Ssmam Animam Christi, improbandae novitates in imaginibus et precationum formulis aliisque rebus sacris irrepant* aut, inconsulta S. Sede, quidquam novi inducatur, *maxime si deriventur ex revelationibus aut visionibus nec examinatis nec adprobatis*«.

2. Anno 1893, exhibitis precibus pro fundatione Instituti pro adoratione Animae Smae D. N. J. Ch. die 10. Maji ejusdem anni, iidem Emi Patres decretum tulere:

»S. Congregatio precibus respondet: *Negative*. Idque scribendum Episcopo, qui retrahat indulgentias adfixas orationibus et cuilibet earum verbo, *fidemque non adhibeat revelationibus, de quibus agitur*; et communicetur Episcopo decretum latum anno 1875«.

f) Obrazy Krista Pána kříž nesoucího, s nápadně vyznačenou ranou na rameni.

Obrázky tyto mívají připojený text, kdež se vypravuje, kterak Kristus Pán sv. Bernardovi zjevil, že nejbolestnější jeho ranou byla ona na rameni; tuto ránu aby uctíval, ctitelům že dostane se zvláštních milostí a milosrdenství modlitbou k ráně na rameni Spasitelově.

Obrazy tyto i s připojeným textem jsou zakázány. S. Off. 6. dubna 1879.

Již 200 let před tím, t. j. 7. dubna 1678, dekretem S. C. Indulg. za apokryfické prohlášeny odpustky, jež prý papežem Euge-

nem III. uděleny byly »revelationi de plaga in humero J. Christi, factae S. Bernardo«.

g) »Krvavý Kristus«.

Historie obrazu, na zadní stránce připojená, počíná obyčejně slovy, že »jest sice podivná, ale přes to úplně věrohodná«. Vypravuje se pak takto: Prostopášný jinoch, promarniv svůj majetek, chtěl duši svou upsati ďáblu, když mu tento opatří prostředky k pokračování v hříšném životě. Před odevzdáním úpisu tázal se mladík satana, byl-li při ukřižování Krista Pána, — a když ďábel přisvědčil, žádal od něho jinoch věrný obraz ukřižovaného Krista, pak že odevzdá své upsání. Satan se sice zdráhal, ale za několik dní přece žádaný obraz přinesl. Hrůzný pohled na široce zející rány a krví zalité tělo Spasitelovo způsobil obrat ve smýšlení jinochově. — Tak prý se stalo za p. Urbana VIII. kolem r. 1630.

Soudíme, že rozšiřováním takových křiklavých obrázků a ničím nezaručených historií jenom posměch protivníků se vyvolává.

h) Obraz »mocné ruky«.

Před několika lety zakázán obraz představující otevřenou ruku s ranou ve dlani a na koncích prstů s obrázky Ježíška, P. Marie, sv. Josefa, sv. Joachima a sv. Anny.

Biskupovi Americkému, kterýž se tázal, jsou-li obrazy takové dovoleny, dostalo se z Říma přísné odpovědi slovy:

Imaginem praedictam esse *praedamnatam* in concilio Tridentino, et curet Episcopus ut *destruantur* imagines, numismata et quodcumque scriptum seu precandi formula ad dictam devotionem pertinentia. (13. Mart. 1901).

Poznámka: C. S. Offic. již dne 6. února 1896 odsoudila spis nadepsaný: »Culte privé des Mains divines de Notre Sauveur« a zakázala zároveň i pro soukromou pobožnost rozšiřování nových modliteb »k sv. rukám Krista Pána«. »Quo decreto prohibentur quoque omnia scripta, sive typis edita, sive non, in quibus speciales formulae novae devotionis, etiam sub praetextu quod sint privatae, erga SS. Manus D. N. J. Ch., quomodolibet proponantur et propagentur«.

i) Krucifix na hostii mešní.

Není žádného předpisu, který by nařizoval, aby na hostiích vyznačen byl obraz Krista ukřižovaného, beránka Velikonočního nebo nějaký symbol k oběti mše sv. se vztahující.

Kde obyčej takový zavládl, může při něm setrváno býti.

Posv. sbor obřadů rozhodl takto: *Imago Jesu Christi in hostia consecranda sculpi potest vel non, juxta consuetudinem* (N. 2714.).

j) Kříže na zemi neb v podlaze.

Pro sacrosanctae Crucis cultu et veneratione jubemus, ne ea humi exprimatur, neve sordidis et aliqua labe inquinatis locis. (Syn. archidioec. Pragens. a. 1605. l. c.).

k) Obrazy a sochy k výzdobě oltáře »Božího Hrobu« ve sv. témdni.

Následující rozhodnutí posv. Sboru obřadů ze dne 15. prosince 1896 zasluhuje povšimnutí, ježto jím dřívější odpověď téže kongregace ze dne 14. května 1887 změněna, resp. odvolána byla, a pak také proto, že dokazuje, kterak Řím šetrně se chová vůči dávným zbožným obyčejům jednotlivých zemí, což není zbytečno tu vytknouti proti nepřizní, se kterou u nás za novější doby »Boží Hroby« tu a tam setkávají, hlavně z té příčiny, že se o nich liturgické knihy římské nezmiňují.

»Instantibus plerisque Rmis Episcopis variarum regionum, qui sacros ritus et caeremonias juxta ecclesiasticas praescriptiones ac laudabiles consuetudines in suis dioecesibus observari satagunt, quaestio super altari, quod communiter dicitur sepulcrum, alias agitata, Sacrae Rituum Congregationi sub duplici sequenti dubio reposita fuit; nimirum: I. Utrum in altari, in quo, feria V. et VI. majoris hebdomadae, publicae adorationi exponitur et asservatur Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, repraesentetur sepultura Domini, aut institutio ejusdem augustissimi Sacramenti?

II. Utrum liceat ad exornandum praedictum altare adhibere Statuas aut picturas, nempe Beatae Virginis, S. Joannis Evangelistae, S. Mariae Magdalenae et militum custodum, aliaque hujusmodi?

S. R. Congregatio . . . exquisitis trium Rmorum Consultorum suffragiis, scripto exaratis, attenta quoque antiqua et praesenti Ecclesiae disciplina, omnibusque maturo examine perpensis, rescribendum censuit:

ad I. Utrumque. — Ad II. Negative. Poterunt tamen Episcopi, ubi antiqua consuetudo vigeat, hujusmodi repraesentationes tolerare; caveant autem, ne novae consuetudines hac in re introducantur. Atque ita rescripsit, contrariis quibuscunque decretis abrogatis. Die 15. Decemb. 1896.

4. *Obrazy Panny Marie.*

a) Panna Maria se představuje různým způsobem, na př. jakožto bez poskvrny hříchu prvotního počatá, která stojí na měsíci a zeměkouli, pravou nohou potírajíc hlavu pekelného hada, který v ústech drží jablko pokušení, kolem hlavy její září koruna z dvanácti hvězd (Apocal. 12, 1—5.), — jako panna s lilí, — jako bohorodička s Ježíškem v náručí, — jako matka bolestná pod křížem, nebo s mrtvým tělem svého Syna na klíně, — jako královna nebeská s žezlem a korunou atd.

Při těchto a podobných způsobech zobrazování P. Marie má setrváno býti po smyslu dekretů tridentských a Urbana VIII. »*Imagines ... B. Mariae V. ... quomodo sculpendae aut pingendae vel induendae sint, et quae vestium forma sit prohibita, declaratur Constitutione Urbani VIII.*« S. R. C. 810. Decret. gener. 879.

b) Co platí o novějších obrazech: P. Marie Lourské, de la Salette a t. zv. zázračné medalii, představující neposkvrněné početí P. Marie, z jejíž rozevřených a dolů sklopených rukou vyzařují paprsky? Dle rozhodnutí S. R. C. ze dne 12. května 1877 jsou všechny tyto obrazy dovoleny a smějí též k veřejnému uctění býti vystaveny, má však při zhotovování přesně býti dbáno často zmíněných již předpisů. *Imagines seu simulacra B. M. V. sub titulo de Lourdes aut de la Salette, nec non Immaculatae Conceptionis, lucis radios e manibus emittentis, ab Ordinariis loci permitti possunt, servatis tamen cautelis, praes. decreto Trident. et Constit. Urbani VIII. S. R. C. N. 3419 ad 1.*

c) Posv. sbor obřadů byl také dotazován v příčině přípustnosti obrazů představujících nejčistší Srdce P. Marie zároveň s nejsv. Srdcem Ježíšovým, obě vedle sebe, stejné velikosti, — srdce Ježíšovo ozdobené obyčejnými emblémy, srdce P. Marie probodené mečem a ovinuté věncem růžovým, někdy obě jedinou gloriolou ozářené. V odpovědi ze dne 5. dubna 1879 se stanoví, že mohou za dovolené považovány býti pro pobožnost soukromou,

na oltáře však stavěny býti nesmějí. Platí zde tudíž to samé, co shora řečeno o obrazech Srdce Ježíšova, odděleného od těla jeho.

d) Zakázány jsou obrazy, které představují P. Marii stojící s rukama rozpjatýma a božské dítě taktéž stojící u nohou jejích. Dekretem ze dne 3. dubna 1895 výslovně nařízeno, aby i tam, kde dosud trpěny byly, *caute prudenterque* byly odstraněny a nahrazeny obrazy P. Marie držící Ježíška v náručí.

Důvodem zákazu jest, že obrazy ony snadno by vzbuditi a utvrzovati mohly představu, jakoby P. Maria nad božským Spasitelem stála a vyšší ještě mocí než mateřskou přímluvou na něho působiti mohla.

Tato mylná, tradicím katolické církve odporující představa, s kterou se ostatně i v mnohých kázáních Mariánských shledáváme, ještě patrněji živena byla názvem »královna nejsvětějšího Srdce« (t. j. Ježíšova). Církev názvu tohoto, jakožto bludného a nebezpečného, neschválila nýbrž nahradila názvem »Naše Paní nejsvět. Srdce« (»Notre-Dame de Sacré-Coeur«).

Celý tento případ jest význačným dokladem bdělosti církve sv., jak praví kardinál Patrizi v listu k biskupovi v Přemyšlu ze dne 28. února 1875: »ut plene perspiciatur Sedis Apostolicae sollicitudo ac vigilantia, nedum in damnandis ac proscibendis erroribus, qui palam catholicis veritatibus opponuntur, sed et in reprobandis commentis ac sententiis, quae . . . doctrinae puritatem obumbrare vel leviter videantur«.

e) Zakázán jest obraz Matky bolestné v černém rouchu s krucifixem v ruce (S. R. C. 23. února 1894 s odvoláním k předpisům tridentským), a také »Kříž neposkvrněného početí« neobdržel approbace S. Off. dne 13. března 1901. (Jest to medaile tvaru kříže s obrazem neposkvrněného početí na jedné, a srdcem P. Ježíše a P. Marie na druhé straně). *Imaginem vel statuam B. M. V. Perdolentis, habitu nigri coloris indutae, necnon sinistra manu Crucifixum gestantis, exhiberi non licet.* (S. R. C. N. 3818 ad 1). *Imaginem vel statuam B. M. V. Perdolentis Patribus Servitis non permittitur induere habitu nigri eorum coloris.* (N. 824).

f) Co souditi o tom, že věřící určitým obrazům, nejčastěji Mariánským, zvláštní úctu i důvěru prokazují, zvláštní tituly a

pojmenování jim přikládají, milostnými je nazývají a k nim putují?

Církev starobylé, zbožné a spolehlivě odůvodněné obyčeje v té věci svou vlastní praxí potvrzuje a proti nespravedlivým útokům odpůrců hájí.

Tak proti synodě Pistojské ve své konstituci »Auctorem fidei« ze dne 28. srpna 1794 zakročil Pius VI. prohlášením: »*Doctrina et praescriptio generatim reprobans omnem specialem cultum, quem alicui speciatim imagini solent fideles impendere, et ad ipsam potius quam ad aliam confugere: temeraria, pernicioso, pio per Ecclesiam frequentato mori, tum et illi providentiae ordini injuriosa, quo ita Deus nec in omnibus memoriis Sanctorum ista fieri voluit, qui dividit propria unicuique prout vult.*«⁶⁾

»Item (praescriptio), quae vetat, ne imagines, praesertim beatæ Virginis ullis titulis distinguantur, praeterquam denominationibus, quae sint analogae mysteriis, de quibus in Sacra Scriptura expressa fit mentio, quasi nec adscribi possent imaginibus piae aliae denominationes, quas vel in ipsismet publicis precibus Ecclesia probat et comendat: temeraria, piarum aurium offensiva, venerationi beatæ praesertim Virgini debitæ injuriosa.«

g) Shoduje se s předpisy církevními, když v témže kostele, nebo snad i na témže oltáři shledáváme více obrazů neb soch Mariánských téhož titulu?

Posv. sbor obřadů přidrzuje se všeobecné zásady: *Imagines plures depictas vel statuas eundem referentes Coelitem in una eademque ecclesia exponere non licet.* (N. 3732).

Z pozdějšího dekretu téže kongregace (ze dne 27. srpna 1892) plyne, že v témže kostele mohou býti dva obrazy (nebo sochy) Mariánské, z nichž jeden představuje Neposkvrněné Početí P. M., druhý pak Pannu Marii Lourdskou, jen když tento druhý obraz obsahuje všechny okolnosti příslušného zjevení.

Tabula altaris majoris repraesentans Immaculatam Conceptionem B. M. V., et simulacrum Deiparae de Lourdes extans in minori altari, debent haberi ab invicem distincta, quia diversum

⁶⁾ Ex S. August. epist. 78. clero, senioribus et universae plebi eccles. Hipponensis.

subjectum repraesentant; dummodo B. M. V. de Lourdes repraesentetur cum omnibus apparitionis adjunctis. (S. R. C. N. 3791).

Sem náleží též rozhodnutí o *novém obraze růžencové P. Marie Pompejské*:

Imagini antiquae B. M. V. de Rosario in ecclesiis confraternitatum Sacr. Rosarii non est substituenda imago Pompejana; nec licet illi in eodem altari supponere imaginem parvam Pompejanam, nec dedicare imagini Pompejanae aliud altare; nec extra altare ibidem imaginem B. M. V. Pompejanam publicae venerationi exponere; nec in casu visitantes lucrarentur indulgentias concessas. (S. R. C. N. 3723. 3732.).

Poznámka: O odpustcích spojených s návštěvou obrazu růžencové P. Marie Pompejské, povolených pap. Lvem XIII. dne 21. června. 1890 (Raccolta str. 356), viz: Beringer: die Ablässe 12. vyd. str. 302. sub n. 258.

5. Obrazy sv. Josefa.

a) Zakázány jsou obrazy Srdce sv. Josefa. Vůči snahám, aby zavedena byla pobožnost zvláštní k srdci sv. Josefa, chovala se dosud církev vždy odmítavě.

Posv. sbor obřadů k dotazu: je-li dovoleno při veřejných pobožnostech užívati přímluvy: »Nejčistší Srdce sv. Josefa, oroduj za nás«, odpověděl: »Cultum Cordis S. Joseph non esse ab Apost. Sede approbatum (14. Junii 1873). Biskup, který žádal u posv. sboru odpustků za propůjčení odpustkův pro modlitbu ke cti srdce sv. Josefa, obdržel odpověď: »Cultus cordis S. Joseph jam a s. m. Gregorio XIV. reprobatus est«.

Důsledně zapovězeny jsou medaile, představující zároveň se srdcem P. Ježíše a P. Marie i srdce sv. Josefa (19. února 1879). Zápověď platí i všem obrazům srdce sv. Josefa.

b) Starého obyčeje, dle něhož sv. Josef představuje se s lilii, nebo jakožto pěstoun Páně s božským dítkem v náručí, jest se i na dále přidržeti.

c) Obraz sv. rodiny:

Papež Pius IX. schválil a Lev XIII. neustával doporučovati spolek svaté rodiny (societas vel consociatio S. Familiae). Účelem spolku jest: křesťanské rodiny zasvěcovati rodině Nazaretské, svatou rodinu uctívati, ji jako vznešený vzor stále před očima míti tím způsobem, že členové každodenně před obrazem jejím

se modlí a ji ve ctnostech, jimiž zvláště stavu dělnickému stkvělý příklad dává, následovati se snaží.

Dle stanov, pap. Lvem XIII. dne 14. června 1892 pro celý svět schválených, má obraz sv. rodiny nalézati se v každém domě, jenž ke spolku náleží, i mají se členové rodiny aspoň jednou denně ke společné pobožnosti před ním shromáždit.

Obraz sv. rodiny může býti takový, jak se o něm v listu Pia IX. ze dne 5. ledna 1870 zmínka činí, — neb jakýkoliv jiný, který představuje Pána našeho Ježíše Krista ve skrytém jeho životě, jež trávil se svatou svojí matkou a pěstounem sv. Josefem.

Biskupům však přísluší právo na základě dekretů trident-
ských vyloučiti obrazy, které se s duchem spolku sv. rodiny neshodují.

Stanovy viz v Ord. I. praž. z r. 1894 str. 123.

6. *Obrazy sv. andělů, apoštolů, evangelistů a jiných svatých.*

a) Andělé dle starodávneho obyčeje, při němž má býti setrváno, představují se mladiství, s křídly, lehkým rouchem, jako rychlí poslové nebeští, — s odznaky Kristova utrpení, jako účastníci vykupitelského díla, — s různými nástroji hudebními jako pěvci chvály boží v nebeském Jerusalemě, — jako hlasatelé božího soudu, — nebo dle stupňů nebeských kůrů: cherubíni s perutěmi očima posetými, — serafíni jako bytosti se šesti křídly — archandělé: Michael, jako nebeský bojovník, — Gabriel jako vyslanec boží k P. Marii, — Rafael jako poutník a nebeský lékař.

I duchy zlé představuje umění křesťanské v ošklivosti různých potvor, pekelných hadů a draků. (Ápoc. 11, 17—19).

Prarodičové pokolení lidského vyobrazují se jako první kající; patriarchové a proroci s opánky na nohou, závitky písem a příslušnými svými odznaky, na př. Melchisedech s chlebem a vínem, Eliseus s dvouhlavým orlem (4 Král. 2, 9.) a p.

Sv. apoštolové: s nohama bosýma, v dlouhých řízách a pláštích, s knihou a svými atributy, na př. s nástroji svého umučení.

Ostatní svatí, mučedníci, vyznavači a panny: každý se svým příslušným znamením.

b) Zde dlužno opět s důrazem připomenouti normy tridentské, aby na obrazech Svatých nebylo ničeho, co by svádělo ad risum, contemptum, offensionem et scandalum, zvláště co by uráželo mravnost a stud, jako jsou neslušné gestikulace, různé polohy těla a vůbec provedení smyslnost prozrazující a dráždicí. V těch věcech nezřídka bylo chybováno.

c) Dle konstituce Urbana VIII. není dovoleno představovati Svaté v obleku některého řádu náboženského, jemuž Světec ne-náležel.

Zákaz ten připomenouti není zbytečno, neboť před nedávnem byl jednomu Ordinariátu předložen k approbaci obraz, představující sestru N. N. z novější kongregace, a vedle ní Pannu Marii v témže obleku řeholním.

U Servitů bylo ode dávna zvykem, bolestnou Matku boží vyobrazovati v černém rouchu po způsobu řádového obleku Servitů. Posv. Sbor obřadů zkoušel přípustnost a po uvážení důvodů pro i contra odpověděl odmítavě (21. února 1643).

Nejnovější sbírka authent. dekretů S. R. C. uvádí jedinou výjimku, a to: »Imagines, quae aut miraculum Apparitionis B. M. V. in choro coenobii Barcinonensis Ordinis B. M. V. de Mercede Redemptionis Captivorum, aut B. M. V. habitu Ordinis sedentem inter Religiosos in actu recitationis horarum canonicarum repraesentant, tolerari possunt, dummodo non exponantur super altare. (N. 3336 ad 2.).

7. *Obrazy blahoslavených.*

a) Konstit. Urbana VIII. »Coelestis Jerusalem cives« ze dne 5. července 1634 § 1. praví: Beatorum imagines pingi, ornarique possunt laureolis, radiis et splendoribus, non vero diademate, sanctitatem denotante.

b) Dekretem pap. Alexandra VII. ze dne 27. září 1659 bylo zapovězeno v kostelích a kaplích k veřejnému uctění vystavovati obrazy blahoslavených bez zvláštního dovolení Apoštolské Stolice.

Bylo-li dovolení toto dáno, nesmějí přece obrazy takové umístěny býti nad oltářem, nýbrž jen na zdi chrámové. Jenom tam, kde mše sv. de Beato dovolena byla, lze obraz jeho nad oltářem vyvěsiti.

Imagines Beatorum inconsulta Sede Apostolica nullo pacto exponantur. S. R. C. 1097 ad 1. 1130 ad 1. Decret. gener. — Possunt exponi cum indulto in parietibus tantum, non super altari. S. R. C. l. c. — Ubi indultum fuerit celebrari Missam de Beato, licet etiam imaginem exponere super altari. S. R. C. 1156. ad 1.

8. *Obrazy osob, jež ani za svaté, ani za blahoslavené prohlášeny nebyly.*

a) Osoby, které třeba v pověsti svatosti zemřely, ale dosud ani beatifikovány ani kanonizovány nebyly, není dovoleno představovati se svatozáří.

b) Obrazy jejich zakázáno jest stavěti na oltář; mohou však býti na zdech chrámových nebo oknech skleněných, když svým provedením vyhovují platným normám a nezavádějí k tomu, aby osoby, jež představují, za svaté považovány byly.

Imagines virorum ac mulierum, qui cum fama sanctitatis decesserunt, sed nondum beatificationis aut canonizationis honores consecuti sunt, neque altaribus utcumque imponi possunt, neque extra altaria depingi cum aureolis, radiis, aliisque sanctitatis signis. Possunt tamen eorum imagines vel gesta ac facta in parietibus ecclesiae seu in vitris coloratis exhiberi; dummodo imagines illae neque aliquid cultus vel sanctitatis indicium praeseferant, neque quidquid profani aut ab Ecclesiae consuetudine alieni. S. R. C. 3835.

Sem náleží i následující významné rozhodnutí: Imagines duae cum monumento cujusdam archiepiscopi, intra ambitum cathedralis Bogotenensis existentes, quae a rudibus fidelibus tamquam cultu dignae habentur, inde removeri et in sacristia vel alibi collocari debent. S. R. C. 3715

c) Zakázáno jest vystavovati obraz zemřelého, mezi tím co za něho obřady pohřební se konají. Imago defuncti in feretro vel tumulo, dum pro eodem exequiae fiunt, tam praesente quam absente cadavere, exponi nequit; et contrarius abusus eliminandus est. S. R. C. 3898.

III. Nové předpisy a záповědi v příčině vydávání svatých obrazů tiskem.

1. Konstituce »Officiorum ac munerum« pap. Lva XIII. ze

dne 25. ledna 1897 v tit. I. kap. VI. o svatých obrazech stanoví takto:

a) Imagines quomodocumquae impressae Domini Nostri Jesu Christi, Beatae Mariae Virginis, Angelorum atque Sanctorum, vel aliorum Servorum Dei, ab Ecclesiae sensu et decretis difformes omnino vetantur.

b) Novae vero, sive preces habeant adnexas, sive absque illis edantur, sine Ecclesiae potestatis licentia non publicentur.

2. Vysvětlení:

ad *a.* Především naprosto zakazují se obrazy, jež neshodují se s duchem a úmyslem církve svaté, jak jsme ho z předchozích předpisů seznali.

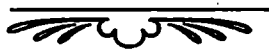
Zákaz tu vyslovený vztahuje se ovšem jen na obrazy tiskem provedené, avšak bez rozdílu, zdali jest to lithografie, nebo fotografie, nebo fototypie, nebo jiný z mnohých nově vynalezených způsobů reprodukování a rozmnožování.

Obrazy takové nesmějí ani pro soukromé užívání býti hotoveny a rozšiřovány.

ad *b.* Druhý odstavec mluví o obrazech nových, jež s předpisy církevními se shodují.

K vydání takových obrazů tiskem třeba jest předchozího dovolení (licentia) příslušné vrchnosti duchovní.

NB. Doporučuje se, ahy církevní svolení na obraze stručně vyznačeno bylo, ač v konstituci o tom výslovně zmínky není.

OBSAH:

I. Obecné předpisy a záповědi ikonografické:	
1. Ikonograf. dekrety Tridentské	3
2. Účel sv. obrazů	3
3. Vlastnosti a způsob provedení	4
4. Obrazy a sochy předpisům nevyhovující	5
5. Závoje, šaty a pláštíky na obrazech a sochách	6
6. Nové obrazy a sochy	7
7. Obrazy a sochy sešlé	7
8. Záchrana církevních památek ceny historicko-umělecké	8
II. Zvláštní předpisy a záповědi ikonografické:	
1. Konstituce »Sacrosancta« pap. Urbana VIII.	11
2. Předpisy o obrazech Boha	11
3. Obrazy Krista Pána	13
4. Obrazy Panny Marie	18
5. Obrazy sv. Josefa	21
6. Obrazy sv. andělů, apoštolů, evangelistů a jiných svatých	22
7. Obrazy blahoslavených	23
8. Obrazy osob, jež ani za svaté, ani za blahoslavené prohlášeny nebyly	24
III. Nové předpisy a záповědi v příčině vydávání svatých obrazů tiskem:	
1. Konstituce »Officiorum ac munerum« pap. Lva XIII.	24
2. Vysvětlení	25

